

Algemene Vereniging voor Natuurbescherming
voor 's-Gravenhage en omstreken
Badhuisstraat 175 - 2584 HH 's-Gravenhage

College van College van Burgemeester en Wethouders
Stadhuis
Spui 70
2511 BT Den Haag
Gestuurd per E-mail: college@denhaag.nl

Onderwerp: inspraak reactie CONCEPT VOORLOPIG ONTWERP STADSENTREE A12
EN STADSENTREE KOEKAMP, uw besluit DSO/2017.826 RIS 297716, van 29
augustus 2017

Den Haag, 10 oktober 2017

Inleiding

De AVN is op de hoogte van de nieuwe planontwikkelingen voor de Koekamp en heeft ten aanzien van de ontsluiting met fietspaden een flink aantal bezwaren m.b.t. verstoring voor de fauna in de Koekamp. Om die verstoring zo min mogelijk negatief effect te laten hebben, doen we een aantal aanbevelingen die de ecologische kwaliteit van het gebiedje zo goed mogelijk behouden.

Daarnaast is het belangrijk om de juridische bescherming van de aanwezige fauna in acht te nemen.

Alvorens het gebied op de schop gaat, zal er een inventarisatie moeten plaatsvinden van de aanwezige flora en fauna. Met name broedvogels en habitats van zoogdieren en amfibieën.

Huidige situatie en bescherming

De Koekamp kent naast de Hertenkamp momenteel nog een afgesloten bosgebied waar de natuurlijke omstandigheden optimaal zijn als habitat voor vogels, kleine zoogdieren en amfibieën.

Behalve een dienstweg waar incidenteel auto's van SBB af- en aanrijden, is er momenteel geen verstoring deze bospercelen. Na kantoortijd is deze dienstweg afgesloten en heerst er tussen 17.00 uur 's avonds en 7.00 's ochtends rust in het bos.

Dat vertaalt zich naar een dicht broedvogelbestand uit drie ecologische groepen te weten:

- opgaand gesloten bos;
- boomgroepen, open bos en bosranden;
- struiken en struwelen.

Naast de gebruikelijke bosvogels treffen we hier dan ook soorten als groene specht, boomklever, boomkruiper en kleine bonte specht. Volgens de Wet Natuurbescherming zijn alle in het wild levende vogelsoorten beschermd en mogen niet worden verstoord. Binnen een stedelijk areaal is een plek met hoge natuurwaarde heel erg belangrijk. De Koekamp is tevens onderdeel van het Haagse Bos. De groene overkluizing van de Utrechtse Baan heeft uitsluitend nut als er ook werkelijk aan beide zijde van de brug een ecologisch waardevol terrein te vinden is.

Nieuwe situatie en noodzaak compensatie

In de nieuwe situatie worden deze stille bospercelen opengesteld voor ontsluiting van doorgaande fietspaden en wordt het bos opengesteld voor 24-uursbetreding vanuit de stad.

Dit zal grote consequenties hebben voor de kwaliteit van de natuurlijke habitats. Er mag gesteld worden dat het gehele oppervlak van het huidige rustige bosgebied voor permanente betreding opengesteld wordt.

Het gebied wordt ecologisch gedegradeerd van stil bosgebied naar druk wijkpark.

In het kader van de Natuurbeschermingswet zal er dan ook compensatie moeten worden gezocht voor de gederfde natuurkwaliteit in de boskavels.

Die compensatie kan gevonden worden in de hertenkamp als daar rond de solitaire bomen afgeschermd bosschage-eilanden worden gecreëerd van ca. 15 m² per stuk. (Afscherming tegen begrazing).

Overigens vormt de nieuwe vormgeving van de sloten geen goed uitgangspunt voor doorstroming.

Verlichting

In de nieuwe situatie staat er bij de ontsluiting van het fietspad ook verlichting ingetekend. Verlichting door middel van hoge lantaarnpalen geeft gedurende de nacht een extra verontrusting in het overblijvende bospercelen. In de huidige situatie is het gebied geheel duister en 's nachts ontoegankelijk.

Het verdient dan ook de voorkeur om de verlichting in dit bosperceel aan te passen aan de omstandigheden om zo min mogelijk negatieve invloed op de natuur uit te stralen.

Een aanlichtende rijbaan begeleiding van LED-verlichting op maaiveldniveau - zonder uitstraling in de bosschages - is dan ook een vereiste. Daarvoor zijn tegenwoordig verschillende goede toepassingen beschikbaar.

Streefbeelden en realiteit

In het conceptplan wordt gesproken van gesloten bosschages en transparante doorzichten. Hiermee wordt het karakter van het bosgebied omgevormd naar wijk-park maar doet de ontwerper het voorkomen dat er met de nieuwe beplanting toch een bosareaal beschikbaar blijft.

Allereerst geven de streefbeelden uit het nieuwe planontwerp geen ecologische waarde aan het gebied. De voorbeeldbeplanting bestaat uit (steriele) hortensia's en monoculturen met varens. Beide tuinbeplantingen horen niet in een boshabitat thuis.

Als we dit deel van de Koekamp toch nog natuurwaarde willen meegegeven zullen we het moeten zoeken in inheems struikmateriaal, waarbij aan de stadszijde best gekozen kan worden voor bloeiende struiken met een grote aantrekkingskracht op vlinders en insecten en er in de boszone gekozen moet worden voor bosstruweel met boomvormers, waarbij hazelaar, vlier, kornoelje, wilde rozen en struikvormende Lonicera goede voorbeelden zijn. Maar uiteraard moet er ook ruimte overblijven voor brandnetel en dag koekoeksbloem en aan de oevers bijvoorbeeld kattenstaart, gele lis en riet.

Eco-vriendelijke inpassing

Nu de openstelling van het gebied aanstaande is, zullen we moeten zorgen dat de overblijvende bosschages niet worden overrompeld door loslopende honden. Want als er in Den Haag iets snel gebeurt dan is het de hondenuitlaat die een groengebied verovert.

Het is daarom zaak om de erfscheiding tussen (fiets)pad en bosschages dicht te zetten met natuurlijk materiaal (kaphout en houtrillen) en/of ruigteranden met brandnetel of stekelstruiken. Een open bos gebied met stins flora lijkt aantrekkelijk, maar wordt snel onder de voet gelopen in een dergelijke druk stedelijke omgeving. Het bos moet verder in tact blijven met de boom- en struiksoorten die er nu ook al staan. Dunning is niet gewenst.

Natuurcompensatie in de Hertenkamp

Om de fauna in het gebied voldoende rust en broedgelegenheid te geven is een compensatie in de Hertenkamp mogelijk. Door rond de huidige bomen groene eilanden van ca. 15 tot 25 m² met struweelvegetatie te creëren en die tegen begrazing af te schermen, kunnen vogels, zoogdieren, insecten en amfibieën een groter areaal tot hun habitat maken waardoor de ecologische kwaliteit van hertenkamp en Koekamp toch gewaarborgd blijft.

Dit ruimtebeslag zal ongetwijfeld ten koste gaan van de leefruimte van de edel- en damherten. Maar als de kudde met enkele stuk vee wordt verminderd is er ruimte voor zowel het cultuurhistorische element Hertenkamp als het natuurhistorische bosomelement.

Herten en inheemse fauna verstoren elkaar niet. De struiken moeten uitsluitend beschermd worden tegen begrazing.

Samenvatting en ter overdenking

- Voor de AVN is het verlies van een groen eiland met hoge natuurwaarde een flink issue.
- Het nieuwe ontwerp (VO-status) is daarom voor de AVN geenszins een uitgangspunt voor realisatie. De natuurverliezen van het boskavel zijn dermate groot dat we graag zouden willen uitwijken naar een alternatief.
- Inventariseer eerst de natuurwaarde in de huidige bospercelen.
- Handhaaf altijd de duisternis in het bos.
- Zoek nog naar alternatieve doorsteken om het bosperceel zo groot mogelijk te houden.
- Maak de pad fundatie zo licht mogelijk en de paden zo smal mogelijk. Denk aan boomwortels.
- Een zes meter breed fietspad volgens de CROW-normen is te kolossaal voor dit bos. Overweeg om het pad alleen een voetpadstatus te geven.
- Zorg eerst voor voldoende compensatie vooraf. Habitat moet kunnen overleven.
- Gebruik geen steriele beplanting, maar zoveel mogelijk bloeiend inheems plantmateriaal.
- Zorg voor een natuurlijke afscheiding tussen pad en bos om verstoring natuur te vermijden.

Aletta de Ruiter
Secretaris AVN

Joost Gieskes
Portefeuillehouder AVN